HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

[א] ס"ד אמינא בשלמא מעיקרא לא ידענא אי האי מיקבע לשם אבל הכא כיון דאינכר שם לא לקי קמ"ל: אמר מר משום רבי יוסי ברבי יהודה [ב] אף קבלת הדם מאי טעמא דרבי יוסי ברבי יהודה אמר קרא [1] ומעוך וכתות ונתוק וכרות וגו' [ג] זו קבלת הדם שאמר רבי יוסי בר' יהודה ולתנא קמא האי לא תקריבו למה לי מיבעי ליה לזריקת דמים והא נפקא ליה מעל המזבח אורחיה דקרא דמשתעי הכי ורבי יוסי בר' יהודה נמי אורחיה דקרא הוא אין ה"נ אלא קבלת הדם מנא ליה נפקא ליה מהא [2] ומיד בן נכר לא תקריבו זו היא קבלת הדם [ד] שאמר רבי יוסי ברבי יהודה ולתנא קמא האי לא תקריבו למה לי מיבעי ליה להאי ס"ד אמינא הואיל ולא נצטוו בני נח אלא על מחוסר אברים לא שנא במזבח דידהו ולא שנא במזבח דידן [א] קמ"ל: ל"א רבי יוסי ברבי יהודה אומר אף על קבלת הדם מאי טעמא דכתיב ומעוך וכתות וגו' לא תקריבו זו [ה] קבלת הדם וזריקה נפקא ליה מעל המזבח ולרבנן נמי תיפוק להו זריקה מן על המזבח הכי נמי ואלא לא תקריבו דמעוך למאי אתא [ו] מפקינן לבמת יחיד ולרבי יוסי ברבי יהודה האי מיבעי ליה לבמת יחיד אין הכי נמי אלא תקריבו דקבלה מנא ליה מיד בן נכר לא תקריבו זו קבלת הדם ורבנן אצטריך ס"ד אמינא הואיל ובני נח אין מצווין אלא על מחוסר אבר בבמה דלהון [ז] דלמא אנן נמי נקביל מינהון קא משמע לן מכל אלה דלא מקבלינן מתקיף לה ר"ל שמא לא שנינו אלא בתם שנעשה בעל מום [ח] [ט] ועובר דאי בעל מום מעיקרא דיקלא בעלמא הוא אמר ליה רבי חייא בר יוסף [3] שרוע וקלוט כתיב בפרשה והני בעלי מומין מעיקרא נינהו אמר ליה שמא לא שנינו אלא בתמורה [א] דתנן [ב] חומר בתמורה [י] מבזבח שכן קדושה חלה עליה על בעל מום קבוע אמר ליה רבי יוחנן לא שמיע לך הא דאמר ר' ינאי בחבורה נמנו וגמרו המקדיש בעל מום לגבי מזבח עובר משום חמשה שמות ואי בתמורה נמי ששה הויין דאיכא נמי לאו דתמורה אלא מאי בבעל מום מעיקרו אמאי [ג] לקי דיקלא בעלמא הוא אמר ליה דיקלא לאו זילא מילתא מין עצים הוא בעל מום מעיקרא זילא מילתא כיון דשביק תמים ואקדיש בעלי מומין מיחייב: לישנא אחרינא א"ל אפילו הכי בזיא מילתא דדקל ליכא במינו לא לקי לאפוקי בעל מום כיון דאיכא במינו לקי: אמר רבא השתא דאמור טעמא דבעל מום דלקי משום דבזיא [יא] מילתייהו [ג] אפילו למקדיש ליה לדמי נסכים נמי לקי [יב] תניא כוותיה דרבא

נדבה

סד"א בשלמא מעיקרא. בעינן תמימין משום דלא ידענא אי האי מיקבע לשם אי האי מיקבע לשם כו'. [ג] ל"א והא אין הגורל קובע כו' אמר רב יוסף הא מני חנן המצרי היא דלא בעי הגרלה דתניא חנן המצרי אומר אפי' דמו של שעיר הנעשה בפנים בכוס ומת כלומר שכבר נשחט ומת שעיר המשתלח מביא חבירו מביא שעיר אחר מן השוק ומזווג לו ומעמידו אצל הדם להראות שחבירו הוא ואחר כך משלחו אלמא לא בעי הגרלה וליכא למפרך הא דפרכינן הלכך איצטריך קרא: וקפריך **אימור דשמעת ליה לחנן דלית ליה דחויין.** דלא יביא שנים אחרים ויגריל וישחוט האחד לשם והאחר לעזאזל והראשון שכבר נשחט ידחה וישפך דמו לאיבוד דלית ליה הגרלה מי שמעת ליה דלמא לעולם יביא שנים מן השוק ויגריל ואותו שיפול עליו הגורל לעזאזל [יג] יעמד עם דם שבכוס וישלחנו והדם שבכוס מזה ממנו כמשפטו ואותו שנפל עליו הגורל לשם ירעה עד שיסתאב. הא מני דמצריך קרא לרבות שעיר דלא ליהוי בעל מום רבי שמעון הוא דלית ליה הגרלה והכי הוי מסקנא ותו לא פריך מידי. [יד] והגירסא אימור דשמעת ליה לרבי שמעון כו' שבשתא היא דהא במסכת יומא (דף סג.) תנינן לה לכולה סוגיא ולא פרכינן התם מידי בפרק שני שעירי: [טו] **רבא אמר כגון שהומס כו'.** כדפרישית לעיל (ד) [טז] (והא דגרסינן הכא) (א) [יז] דכרעיה דראשון הוא ותירוצא דמתרץ כגון שהיה לו [חולה] בתוך ביתו כו' ל"ג ליה ושבשתא הוא דלא איירי הכא במחוסר זמן כלל אבל במסכת יומא (שם) תנינן לה בההיא סוגיא [יח] [רומייא] דמחוסר זמן היא והא ליכא למימר אם אינו עניין לבעל מום תנהו עניין למחוסר זמן דהא נפקא לן מחוסר זמן בשעיר המשתלח מלה' דאידך קרא ומיום השמיני והלאה וגו' [ויקרא כב] מהכא נפקא במסכת יומא [סג.]: [ה] בני נח נלטוו מלהקריב מחוסרי אברים כדאמרי' בפרק קמא דע"ז (דף ה:) אבל על מום אחר לא נלטוו במזבח דידהו. ואי לא כתיב לא תקריבו [יט] מאת בן נכר את כל אלה דמשמע בעל מום לא יקבלו מן העובד כוכבים להקריב הוה אמינא ליקרב אלא שלא יהו מחוסרי אברים קמ"ל: [כ] **(לא שנא) בבמה דלהון.** בבמת יחיד שעשה העובד כוכבים לשמים [כא][כב] וקמ"ל מכל אלה דלא מקבלינן כלומר להכי לא מקבלינן דהא כתיב בההוא קרא מכל אלה דמשמע [כג] לא תקבל בעל מום ה"נ לדידהו במזבח המיוחד (ב): **מתקיף לה ר"ש בן לקיש.** לעיל [ו:] קא מהדר (ג) [כד] דעובר בה' שמות שמא לא שנינו דילקה משום לא תקדישו אלא בתם ונעשה בעל מום משום דאיכא למימר הואיל ומעיקרא תם הוה סבר אע"פ שנפל בו מום אקדישנו ואקריבנו וכיון [כה] [כו] דלהקרבה מלינו [למימר] לאסוקי אדעתיה דאקדשיה לקי אבל בעל מום מעיקרא ממעי אמו דיקלא בעלמא הוא [כז] דאיכא למימר דלא אסיק אדעתיה [דחזי] לאקרוביה אלא לדמי אקדשיה [כח] ולא לקי: **שרוע.** [כט] [ו] שנשתברה אחד מאבריו: **קלוט.** שפרסותיו קלוטים: **כתובין בפרשה.** ועלייהו כתיב לא תקריבו (ד) ודרשינן [ו:] לא תקדישו: **שמא לא שנינו.** שיהא חייב משום הקדשה אלא בתמורה לפי שהתמורה חלה על בעל מום קבוע וקדוש קדושה גמורה שאינה יוצאה לחולין ליגזז וליעבד אפילו על ידי פדיון אלא הויא כשאר קדשים שקדם הקדשן את מומן [ל] והך משנה לקמן בפרק שני (טז:) כדכתיב [ויקרא כז] טוב ברע או רע בטוב ואם המר ימיר וגו' [לא] והואיל וקדושה גמורה היא לוקה עליה אם המיר והביא בעלת מום [לב] שיקדיש ותפסה בתמורת בהמת קודש תמימה אבל הקדיש בעל מום מעיקרא לא אמינא דלילקי דדיקלא בעלמא הוא אלא אם כן הקריבו: **נמנו וגמרו.** משמע שדקדקו ולא מצאו יותר. ואם איתא דעל ידי תמורה מישתעי: **שית הויין דהא איכא לאו.** דלא ימיר: **אלא מאי בבעל מום מעיקרו.** ועל ידי הקדש אמאי לקי הא לא חיילא עליה קדושת מזבח כלל דדיקלא בעלמא הוא ולא אקדשיה אלא לדמי: **ליכא במינו.** הראוי למזבח: **בעל מום איכא במינו.** ראוי למזבח וכיון דאיכא במינו ראוי איכא בזיון כיון דשבק מידי דחזי ואקדיש מידי דלא חזי: **אפי' אקדשיה לדמי נסכים.** דהשתא ליכא בזיון כל כך שאין במינו ראוי לנסכים ועוד [לג] דהא לדמי אקדשיה אפי' הכי לקי:

ומיד בן נכר לא תקריבו את אלה. וא"ת למה לי איש איש לרבות בני נח שנודרין נדרים ונדבות כישראל (חולין דף יג:) תיפוק ליה מהאי קרא דמדקאמר לא תקריבו את אלה משמע אלה אי אתה מקריב אבל אתה מקריב תמימים אבל איפכא ליכא למיבעיא מיד בן נכר למה לי תיפוק ליה מאיש איש דהא איצטריך בן נכר להאי דרשא דהכא לא שנא במזבח דידהו ולא שנא במזבח דידן (לא אמרינן) אלא איש איש למה לי [ז] ותירץ רבינו שמשון בר אברהם דאיצטריך להך פלוגתא דרבי יוסי הגלילי ורבי עקיבא [לד] בפרק ואלו מנחות (מנחות עג:) מה תלמוד לומר לעולה פרט לנזירות [לה] רבי עקיבא אמר עולה אין לי אלא עולה ולא שאר קרבנות: **אלא** בתם ונעשה בעל מום. דאיכא למימר הואיל מעיקרא תם הוה סבר אע"פ שנפל בו מום אקדישנו ואקריבנו וכיון [לו][לז]דלהקרבה מלינו [למימר] דאסוקי אדעתיה דאקדשינהו [לח]לילקי אבל בבעל מום מעיקרו ממעי אמו דיקלא בעלמא הוא ואיכא למימר דלא אסיק אדעתיה דחזי לאקרוביה לשון רש"י [לט] וקשה להר"ר מר היכי מלינו למימר דלא אסיק אדעתיה לאקרובי והלא התרו בו לא [מ] תקריב בעל מום למזבח והא קבל עליו התראה ואמר על מנת כן אני עושה דבלאו הכי לא לקי [ח] לכ"נ להר"ס לפרש דלא קאי ר"ש בן לקיש אבל תקדישו אלא אבל תקטירו ואבל תזריקו וה"פ לא שנו דעובר אבל תקטירו ואבל תזריקו אלא כשהקדישו תם ונעשה בעל מום דכיון דחלה עליו קדושת מזבח קודם שהומם אסיק אדעתיה דחזי להקרבה אבל בעל מום מעיקרו קודם קדושה דיקלא בעלמא הוא דלא מסיק אדעתיה דחזי להקרבה ולא לקי: **אפילו** אקדיש לדמי נסכים לקי. [מא] וה"ה מקדיש לדמי עולה והא דאמר לקמן (דף יח:) המקדיש נקבה לעולה ימכר ויפלו דמיו לעולה צ"ל דלקי וכן הא דתנן פרק כילד מערימין (לקמן כז:) אמר על הבהמה טמאה ועל בעלת מום הרי אלו עולה לא אמר כלום הרי אלו לעולה ימכרו ויביא בדמיהם עולה צריך לומר דלקי [מב]:

מסורת הש"ס

(א) [לקמן טז:], (ב) [עי' תוס' בכורות דף י"ד. ד"ה כל. ש"מ], (ג) [מכאן חוזר לעמ' ו:], (ד) [ו: ד"ה כגון], (ה) [מכאן חוזר לסוגיא], (ו) [נ"ל שנשתרבבה ועי' בכורות מ.], (ז) [עיין תוס' חולין יג: ד"ה אבל מא"ה ותוס' מנחות עג: ד"ה איש], (ח) [ע' תו' בכורות י"ד ע"א ד"ה כל הקדשים. (ש"מ)],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה רבא וכו' והא דגרסי' הכא כרעיה נ"ב כך היה הגירסא לפני רש"י: (ב) ד"ה בבמה וכו' המיוחד להם הס"ד: (ג) ד"ה מתקיף וכו' מהדר דקתני עובר וכו' וכיון דמצינו לאסוקי אדעתיה דלהקרבה אקדשיה לקי: (ד) ד"ה כתובין וכו' לא תקריבו בוי"ו דדרשינן:

מוסף רש"י

על בעל מום קבוע. שאם המיר בעלת מום בתמימה של הקדש חלה עליה קדושה תמורה כל כך שאם יפדה לא תצא לחולין (לקמן טז:).

שיטה מקובצת

מעל המזבח. עי' בהשמטות בסוף המסכת: **ומיד בן נכר לא תקריבו.** והנה אמר לא תקריבו לה' תחילה ואם זה למה שינה הכתוב בלבד ואין זה ענין מכוון בעצמו לא היה לו לשנות ולכפול הדברים כל כך. הרב המעילי ז"ל: **מתקיף לה ר"ל.** עי' בהשמטות בסוף המסכת: **בחבורה נמנו וגמרו.** [נ"ב בחבורה בהסכמת כלל החכמים, הרב המעילי]. גליון הא דלא מייתי מברייתא דנימנו וגמרו טפי הוי דוקא כדאמר בפ"ק דשבת אתמר נזרקה מפי החבורה. וכן משמע מפירש"י ז"ל: **משום דבזיא.** עי' בהשמטות בסוף המסכת: **תוס'** ד"ה ומיד בן נכר וכו' **איש איש למה לי.** גליון וי"ל דאי מהכא הו"א דוקא דיעבד קמ"ל איש איש אף לכתחילה. ועי' תוס' מנחות (דף עג ע"ב ד"ה איש) [ובכי' אחר וכן תירץ הרב המעילי וז"ל דהוצרך לומר איש איש כי נמשך לדעת ר"ע דאמ' פ' אלו מנחות (שם) דלא נלמוד מאיש איש רק עולות, ומזה נלמוד שרשאין להביא מנחות ועופות ע"כ:]

רבינו גרשום

אמר מר ר' יוסי בר' יהודה אמר אף על קבלת הדם כו' אורחיה דקרא דמשתעי הכי. ע"ג המזבח ולאו לדרשא אתי אלא דלא תקריבו אתא: **ור' יוסי בר' יהודה נמי אורחיה דקרא הוא.** ולאו לדרשא אתי והאי לא תקריבו מיבעי לזריקת דמים: **ואלא קבלת הדם מנא ליה נפקא ליה מהא ומיד בן נכר לא תקריבו. לא נצטוו בני נח אלא על מחוסרי אברים.** דכתיב מכל החי מכל בשר הביא בהמה שחיין ראשי אברין שלה: **סד"א.** במזבח דידן לישתרי לאיתויי קרבן דידהו בעל מום דלאו מחוסר אבר: **קמ"ל.** מיד בן נכר לא תקריבו כו' מום בו [מכל] מום קבוע: **מפקה ליה לבמת יחיד** דאסור להקריב בה בעל מום: **אנן נמי נקבל מנהון.** לאקרובי קרבנהון בבמה דילן בעל מום קבוע דלאו מחוסר אבר: **קמ"ל מכל אלה כי אנן.** מה אנן דומיא דמעוך וכתות דלאו מחוסר אבר אלא מום קבוע לא מקרבינן אף מנייהו לא נקביל: **מתקיף לה ריש לקיש שמא לא שנינו כו'.** אברייתא קאי דקתני מיכן אמרו המקדיש בעלי מומין למזבח עובר משום ה' לאוין וקאמר שמא לא שנינו דלקי אלא בההוא דהוה תם מעיקרא ונעשה בעל מום ולא בכל בעל מום דהיא בעל מום מעיקרא דההוא אמאי לקי דיקלא בעלמא הוא ליהוי כאילו הקדיש דיקלא בעלמא למזבח דלא כלום קאמר דלא הוה חזי ליה מעולם למזבח ואמאי קתני בעל מום סתמא דמשמע נמי בעל מום מעיקרא: **א"ל ר' חייא בר יוסף.** משום הכי קתני סתמא שרוע וקלוט כתובים בפרשה דבעלי מומין והני בעלי מומין מעיקרא נינהו. כדאמרן בפרק על אלו מומין (בכורות מ.) שרוע שנשתרבבה ירכו קלוט שרגליו קלוטות כשל חמור ושל סוס: **שמא לא שנינו דלקי אלא בתמורה.** המימר בבעל מום: **דתנן חומר בתמורה שהתמורה קדושה חלה עליה בבעל מום קבוע.** דכתיב לא ימיר אותו טוב ברע או רע בטוב היינו בעל מום וכתיב ואם המר ימירנו והיה הוא ותמורתו יהיה קדש וכיון דקדושה חלה עליה על בעל מום קבוע אינו יוצא לחולין ליגזז וליעבד מה שאין כן בשאר קדשים ששאר קדשים שקדם מום קבוע להקדישן יוצאין לחולין ליגזז וליעבד ושמא במקדיש בעל מום בתמורה קתני ברייתא: **אפילו הכי בזיא מילתא.** דמקדיש בעל מום מעיקרו מאוס טפי ממקדיש דקל דמקדיש דקל לא הוי ביזוי דדקל ליכא במינו מובחר ממנו אבל בעל מום מעיקרא כיון דאיכא במינו ראוי ומקדיש בעל מום לקי אפי' מקדיש ליה לדמי נסכים שיביאו בדמיו נסכים לקי. [**ואלא אותו למ"ל**]. כיון דקא דרשת הכי נדבה ולנדר ביחד ואלא אותו למאי אתיא לכדתניא כו':

עין משפט
נר מצוה

נט א מיי' פ"א מהל' איסורי מזבח הל"ו:

ס ב מיי' פ"א מהל' תמורה הל"ד:

סא ג מיי' פ"א מהל' איסורי מזבח הל"ג:

תורה אור השלם

1. וּמָעוּךְ וְכָתוּת וְנָתוּק וְכָרוּת לֹא תַקְרִיבוּ לַייָ וּבְאַרְצְכֶם לֹא תַעֲשׂוּ: ויקרא כב כד
2. וּמִיַּד בֶּן נֵכָר לֹא תַקְרִיבוּ אֶת לֶחֶם אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל אֵלֶּה כִּי מָשְׁחָתָם בָּהֶם מוּם בָּם לֹא יֵרָצוּ לָכֶם: ויקרא כב כה
3. וְשׁוֹר וָשֶׂה שָׂרוּעַ וְקָלוּט נְדָבָה תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ וּלְנֵדֶר לֹא יֵרָצֶה: ויקרא כב כג

שינויי נוסחאות

א] נ"א בקלת ס"י אלא א' רבא כגון שהומס והללו על אחר דההוא אחר הגרלה לא צריך דהא מכח ראשון קאתי וראשון הא מגריל מהו דתימא האי אחר דלאו בן זוגו של שם הוא ולא יפסול בו מום קמ"ל: ומתיבת בשלמא עד תיבת אמר מר נמחק (ש"מ) **ב]** יהודה אמרו אף (ש"מ) **ג]** וגו' לא תקריבו זו קבלת הדם. וזריקה נפקא ליה מעל המזבח. ולת"ק האי לא כו' [שאמר ר' יוסי בר' יהודה נמחק] (ש"מ) **ד]** הדם ולת"ק האי כו' והשאר נמחק (ש"מ) **ה]** זו היא קבלת הדם כו' מעל המזבח ולת"ק האי לא תקריבו למה לי מיבעיא ליה לזריקת דמים ותיפוק ליה זריקה מעל המזבח אין הכי נמי (ש"מ) **ו]** אתא מיבעי ליה לבמת יחיד כו' יהודה הא מבעי ליה כו' אלא לא תקריבו כו' מנא ליה נפקא ליה מיד בן נכר. קבלת הדם ות"ק האי לא תקריבו למה לי איצטריך (ש"מ) **ז]** דילהון אימא אנן נמי נקביל מינהון קמ"ל דלא מכל אלה כי אנן מתקיף כו' (ש"מ) **ח]** תיבת ועובר בס"א נמחק [ובכ"י אחר בכל הס"י לא מצאתי מילת עובר וכן נראה קצת מפרש' אבל הגליון גרס לה] (ש"מ) **ט]** גי' צ"ק הוא דעובר **י]** בתמורה מבקדשים שכן קדושה חלה על בעל מום קבוע ואין יוצאה לחולין ליגזז וליעבד (ש"מ) **יא]** מילתא אפילו מקדיש ליה (ש"מ) **יב]** לקי. ס"א ועיקר הא דרבא תנאי היא דת"ר נדבה תעשה. על תיבות תניא כוותיה דרבא נרשם קו (ש"מ) **יג]** יעמיד אצל דם בכוס (ש"מ) **יד]** מידי והא דגרסי' אימור. תיבת והגירסא נמחק (ש"מ) **טו]** שעירי וגרסי' רבא [ובכ"י אחר בפ' שני שעירי גרסי' רבא אמר כגון שהומס וכו' כדפרישית לעיל והא דגרסי' הכא קא כרעיה דראשון הוא כצ"ל] (ש"מ) **טז]** צ"ק מ"ו, **יז]** הא כרעיה דראשון אות ד' נמחק (ש"מ) **יח]** נ"א דאיירי במחוסר זמן והא (צ"ק) **יט]** תקריבו מיד בן (ש"מ) **כ]** נ"א בבמה תיבות לא שנא נמחק (ש"מ) **כא]** לשמים הס"ד ומה"ד קמ"ל מכל (צ"ק) **כב]** וקמ"ל דלא מקבלין מכל אלה, כ"ה בדפ"י. **כג]** דמשמע כל בעל מום לא תקבל (בעל מום) ה"נ לדידהו במזבח (ש"מ) **כד]** מהדר דקתני עובר בה' (ש"מ) **כה]** וכיון דלהקריבה מכוון מצינו לאסוקיה כי אקדשיה לקי (ש"מ) **כו]** דחזי להקרבה **כז]** ואיכא למימר, כ"ה בדפ"י. **כח]** אקדשיה וליכא בזיון ולא לקי (ש"מ) **כט]** שרוע שנשתרבבה ירכו הס"ד (ש"מ) **ל]** על תיבות והך משנה לקמן בפ' שני נרשם על כל תיבה קו למעלה להורות כי לפ"ד ראוי למחקו (ש"מ) **לא]** ימיר וגו' הילכך הואיל (ש"מ) **לב]** מום והתפיסה בתמורת (ש"מ) **לג]** ועוד דלא קדושה אקדשיה תיבות דהא לדמי נמחק (ש"מ) **לד]** עקיבא דפ' (ש"מ) **לה]** גי' צ"ק דברי ר"י הגלילי ור"ט **לו]** דלהקריבה מכוון ולאסוקי כי אקדישינהו לקי (ש"מ) **לז]** נ"ל דחזי להקרבה **לח]** נ"ל ולקי **לט]** נ"ל וקשה להר"ר ר"ם (יעב"ץ) **מ]** לא תקדיש (ש"מ) **מא]** וכ"ש מקדיש לדמי עולה או לקרבן אחר תיבת, וה"ה נמחק (ש"מ) **מב]** דלקי אליבא דרבא מיהו אליבא דרבי דאמר בהרצאת גופו לא לקי אלא א"כ הקדיש לגופו (ש"מ)

SHAS MOZNAIM